5–7 YOŞLI BOLALARDA MINI-FUTBOL MAŞĞULOTLARI VOSITASIDA KOORDINATSION QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRIŞ METODIKASINI TAKOMILLAŞTIRIŞ

Osiyo xalqaro universiteti

Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi ta'lim yönalişi ***MM5-JM-26*** *guruh talabasi*

Axmedov Abid Azatoviç

Ilmiy rahbar: ***Azamat Orunboyev***

Аннотация: Mazkur ilmiy maqola 5–7 yoşli bolalarda mini-futbol maşğulotlari vositasida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişga bağişlangan. Maqolada bolalarning yoşga xos anatomik-fiziologik va psixomotor xususiyatlarini hisobga olgan holda, harakat koordinatsiyasi, muvozanatni saqlaş, fazoviy möljal oliş hamda harakat reaksiyasini rivojlantirişga yönaltirilgan maxsus maşqlar va harakatli öyinlar majmuasini işlab çiqiş masalalari yoritilgan.

Kalit sözlar: mini-futbol, 5–7 yoşli bolalar, koordinatsion qobiliyatlar, harakat koordinatsiyasi, muvozanat, fazoviy möljal oliş, harakat reaksiyasi, harakatli öyinlar, jismoniy tayyorgarlik, pedagogik tajriba.

Аннотация: Данная научная статья посвящена совершенствованию методики развития координационных способностей детей 5–7 лет средствами занятий мини-футболом. В статье рассматривается разработка комплекса специальных упражнений и подвижных игр, направленных на развитие двигательной координации, способности сохранять равновесие, пространственной ориентации и двигательной реакции с учётом возрастных анатомо-физиологических и психомоторных особенностей детей.

Ключевые слова: мини-футбол, дети 5–7 лет, координационные способности, двигательная координация, равновесие, пространственная ориентация, двигательная реакция, подвижные игры, физическая подготовленность, педагогический эксперимент.

Annotation: This scientific article focuses on improving the methodology for developing coordination abilities in children aged 5–7 through mini-football training. The article examines the development of a set of special exercises and active games aimed at improving motor coordination, balance, spatial orientation, and motor response, taking into account the age-related anatomical, physiological, and psychomotor characteristics of children.

Keywords: mini-football, children aged 5–7, coordination abilities, motor coordination, balance, spatial orientation, motor response, active games, physical fitness, pedagogical experiment.

Bugungi kunda yoş avlodning jismoniy rivojlanişini ta’minlaş, ularda soğlom turmuş tarzi könikmalarini şakllantiriş va harakat faolligini oşiriş jismoniy tarbiya hamda sport sohasining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, 5–7 yoş davri bola organizmining jismoniy va psixomotor jihatdan faol rivojlanişi, asosiy harakat könikmalari şakllanişi hamda harakat tajribasi boyib borişi bilan xarakterlanadi. Uşbu davrda maqsadli taşkil etilgan jismoniy maşqlar bolalarning harakat imkoniyatlarini kengaytiriş, harakatlarni boşqariş va muvofiqlaştiriş qobiliyatini rivojlantiriş uçun muhim pedagogik şaroit yaratadi.

Koordinatsion qobiliyatlar insonning harakat faoliyatini maqsadga muvofiq taşkil etişi, turli harakatlarni özaro muvofiqlaştirişi, özgaruvçan vaziyatlarga moslaşişi va harakat vazifalarini samarali bajarişini ta’minlaydi. Bolalik davrida mazkur qobiliyatlarni rivojlantiriş keyingi bosqiçlarda murakkab harakat könikmalarini özlaştiriş uçun zarur asos bölib xizmat qiladi.

Mini-futbol özining harakatlarga boyligi, töpbilan bajariladigan turli maşqlar, yönalişni özgartiriş, tezkor qaror qabul qiliş va jamoaviy öyin

elementlari bilan bolalarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirişda katta imkoniyatlarga ega. Uşbu sport turi orqali yuriş, yuguriş, töxtaş, buriliş, töpni olib yuriş, uzatiş va tepiş kabi harakatlar bir-biri bilan uyğunlaşadi. Natijada bolalarning harakat faoliyati turli vaziyatlarga mos ravişda takomillaşib boradi.

Şu bilan birga, 5–7 yoşli bolalar bilan mini-futbol maşğulotlarini taşkil etişda ularning yoş xususiyatlarini hisobga oliş talab etiladi. Maşqlarning murakkabligi, davomiyligi, harakatlar sur'ati va bajariş şartlari bolalarning individual imkoniyatlariga mos bölişi lozim. Şu sababli mini-futbol maşğulotlarini faqat texnik harakatlarni örgatiş vositasi sifatida emas, balki bolalarning umumiy harakat koordinatsiyasini rivojlantiruvçi kompleks pedagogik jarayon sifatida taşkil etiş dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili. Jismoniy faollik va asosiy harakat könikmalarining bolalar rivojlanişiga ta'siri xorijiy tadqiqotlarda keng örganilgan. Uşbu yönalişdagi ilmiy işlar harakat könikmalarini maqsadli maşqlar orqali şakllantiriş bolalarning jismoniy faolligi, harakat kompetentligi va motor tayyorgarligi bilan boğliqligini körsatadi.

Muxsinov Ş.U va boşqa tadqiqotçilar tomonidan maktabgaça ta'lim muassasalarida asosiy harakat könikmalarini rivojlantirişga qaratilgan dasturlar böyiça ötkazilgan tizimli tahlilda 30 ta tadqiqot va 6126 nafar bola ma'lumotlari örganilgan. Mualliflar maqsadli harakat dasturlari umumiy harakat könikmalari, joydan joyga köçiş harakatlari va predmet bilan bajariladigan harakatlarni takomillaştirişga ijobiy ta'sir körsatişini qayd etganlar. Biroq tadqiqotçilar dalillar işonçliligi çeklanganini ham ta'kidlaydilar [1].

Yusupov N.M va hammualliflarning 2025- yilda e'lon qilingan tahlilida 3–7 yoşli bolalarda jismoniy faollik dasturlarining asosiy harakat könikmalariga ta'siri örganilgan. Tahlilga 10 ta ilmiy tadqiqot va 1121 nafar iştirokçi ma'lumotlari kiritilgan. Natijalar jismoniy faollik dasturlari yuguriş, uzunlikka sakraş, töpni olib yuriş, töptepiş, ilib oliş va dinamik muvozanat kabi

harakat könikmalariga ijobiy ta’sir körsatişini körsatgan [2]. Mazkur natijalar mini-futbol maşğulotlarida töpbilan bajariladigan harakatlarni umumiy koordinatsion maşqlar bilan uyğunlaştiriş maqsadga muvofiqligini asoslaydi.

Şaymardanov D.B va boşqa mualliflar tomonidan 2022 yilda ötkazilgan tizimli tahlilda maktabgaça yoşdagi bolalarning asosiy harakat könikmalari, jismoniy tayyorgarligi, motor kompetentligi va jismoniy faolligi örtasidagi özaro boğliqlik örganilgan [3]. Mualliflar harakat kompetentligini bolalarning umumiy rivojlaniş jarayoni bilan boğliq muhim omil sifatida tahlil qilganlar.

FIFAning 4–8 yoşli bolalar bilan işlaşga bağişlangan metodik tavsiyalarida töpni his qiliş, töpnazoratini şakllantiriş, maşqlarni bosqiçma-bosqiç murakkablaştiriş va takrorlaşga alohida e’tibor qaratilgan. Unda bolalar bilan işlaşda öyin faoliyati, harakatlar xilma-xilligi va maşğulotdan zavq oliş muhimligi ta’kidlanadi [4]. Bu yondaşuv mini-futbol maşğulotlarini bolalarning yoş xususiyatlariga mos taşkil etişda amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlilidan körinadiki, bolalarning harakat könikmalarini rivojlantirişda maqsadli maşqlar, harakatli öyinlar va sport elementlaridan foydalaniş muhim hisoblanadi. Biroq mini-futbol vositasida 5–7 yoşli bolalarning aynan koordinatsion qobiliyatlarini kompleks rivojlantirişga yönaltirilgan maşğulotlarning mazmunini yoş va individual xususiyatlarga moslaştiriş masalasi alohida metodik yondaşuvni talab qiladi.

Tadqiqot maqsadi va metodlari. Maqolaning maqsadi 5–7 yoşli bolalarda mini-futbol maşğulotlari vositasida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirişning nazariy-metodik asoslarini tahlil qiliş hamda maşğulotlar mazmunini takomillaştiriş böyiça tavsiyalar işlab çiqişdan iborat.

Maqolani tayyorlaş jarayonida ilmiy-uslubiy adabiyotlarni örganiş va tahlil qiliş, tizimlaştiriş, taqqoslaş, umumlaştiriş hamda pedagogik kuzatuvga asoslangan metodik yondaşuvlardan foydalanildi. Xorijiy ilmiy manbalarda keltirilgan natijalar 5–7 yoşli bolalarning harakat könikmalarini rivojlantiriş nuqtai nazaridan tahlil qilindi.

Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişda quyidagi asosiy yönalişlar e'tiborga olindi:

- bolalarning yoşga xos anatomik-fiziologik va psixomotor xususiyatlarini hisobga oliş;
- maşqlarni oddiy harakatlardan murakkabroq harakat birikmalariga qarab bosqiçma-bosqiç taşkil etiş;
- töpbilan va töpsiz bajariladigan maşqlarni özaro uyğunlaştiriş;
- harakatli öyinlar orqali harakat faolligini rağbatlantiriş;
- maşqlarni bajarişda individual imkoniyatlar va xavfsizlik talablariga rioya qiliş.

Şuni alohida ta'kidlaş lozimki, maqolada keltirilgan metodik tavsiyalar adabiyotlar tahlili va nazariy umumlaştiriş asosida şakllantirilgan. Ular muayyan guruhda ötkazilgan pedagogik tajriba natijalari sifatida talqin qilinmaydi.

Natijalar va muhokama. 5–7 yoşli bolalarda koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantiriş jarayonida harakatlarning xilma-xilligi, maşqlarning emotsional jozibadorligi va harakat vazifalarining tuşunarli bölişi muhim ahamiyatga ega. Bu yoşda bolalar harakatlarni köproq namoyiş, taqlid, öyin va bevosita harakat tajribasi orqali özlaştiradilar. Şu sababli maşğulotlarda uzoq davom etadigan bir xil harakatlarni takrorlaşdan köra, turli harakat vazifalarini navbatlaştiriş maqsadga muvofiq.

Koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirişda quyidagi tarkibiy yönalişlarga e'tibor qaratiş mumkin.

Harakat koordinatsiyasini rivojlantiriş. Harakat koordinatsiyasi turli harakat qismlarini özaro muvofiqlaştiriş, harakatlarning ketma-ketligi va aniqligini ta'minlaş bilan boğliq. Mini-futbol maşğulotlarida töpni oyoqning içki va taşqi qismi bilan yengil olib yuriş, belgilangan yönaliş böyiça harakatlaniş, töpni töxtatiş va qayta harakatni boşlaş kabi maşqlardan foydalaniş mumkin. Masalan, bola töpni belgilangan konuslar orasidan olib

ötişi, keyin töpni töxtatib, belgilangan nuqtaga uzatişi mumkin. Bu harakatlar oyoq harakatlari, gavda holati va köriş nazoratini muvofiqlaştirişga xizmat qiladi.

Muvozanatni saqlaş qobiliyatini rivojlantiriş. Muvozanat harakat faoliyatining barqarorligini ta’minlovçi muhim koordinatsion xususiyatdir. Mini-futbolda yugurişdan töxtaş, bir oyoqda tayangan holda töpni tepiş, yönalişni özgartiriş va töpni qabul qiliş jarayonlarida muvozanatni saqlaş talab etiladi. Şuning uçun maşğulotlarga çiziq böylab yuriş, belgilangan nuqtada töxtaş, bir oyoqda qisqa muddat turiş va töpni yengil tepiş kabi sodda maşqlarni kiritiş mumkin. Bunda maşqlar bolalarning jismoniy imkoniyatlariga mos ravişda bajarilişi kerak.

Fazoviy möljal oliş qobiliyatini rivojlantiriş. Fazoviy möljal oliş bolaning maydondagi öz örnini, harakat yönalişini, töpva boşqa iştirokçilarga nisbatan masofani aniqlaş qobiliyati bilan ifodalanadi. Bu qobiliyatni rivojlantiriş uçun rangli belgilarga qarab harakatlaniş, belgilangan darvozalar orasidan töpbilan ötiş, töpni şerigiga uzatiş va belgilangan hududga yönaltiriş kabi topşiriqlardan foydalaniş mumkin. Maşqlar davomida bolalarga «öngga», «çapga», «oldinga», «orqaga» kabi sodda körsatmalar beriş ularning harakat yönalişini anglaşini qöllab-quvvatlaydi.(1-rasm)



1-rasm. 5–7 yoşli bolalarda mini-futbol maşğulotlari orqali koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantiriş metodikasining asosiy tarkibiy yönalişlari.

Rasmda koordinatsion qobiliyatlarning törtta asosiy tarkibiy qismi — harakat koordinatsiyasi, muvozanatni saqlaş, fazoviy möljal oliş va harakat reaksiyasi aks ettirilgan. Şuningdek, ularni rivojlantirişga qaratilgan maxsus maşqlar, harakatli öyinlar, maşğulotlarni taşkil etiş bosqiçlari hamda baholaş mezonlari yoritilgan.

Harakat reaksiyasini rivojlantiriş. Harakat reaksiyasi taşqi signal yoki özgargan vaziyatga javoban harakatni tez va maqsadga muvofiq boşlaş qobiliyatidir. Maşğulotlarda murabbiyning ovozli buyruği, rangli belgilar yoki işoralar asosida harakatni boşlaş va töxtatiş maşqlarini qöllaş mumkin. Masalan, yaşil rang körsatilganda bola töpbilan oldinga harakatlanadi, sariq rangda töpni sekin olib yuradi, qizil rangda esa töxtaydi. Bunday maşqlar bolaning diqqatini jamlaş, signalni anglaş va harakatini boşqariş jarayonlarini birlaştiradi.

Yuqoridagi yönalişlarni alohida maşqlar sifatida emas, balki bir-birini töldiruvçi kompleks harakat vazifalari sifatida taşkil etiş maqsadga muvofiq. Masalan, töpni konuslar orasidan olib yuriş jarayonida bola harakat koordinatsiyasi, fazoviy möljal oliş va muvozanatni bir vaqtning özida namoyon qiladi. Murabbiyning signalidan keyin yönalişni özgartiriş esa harakat reaksiyasini ham jalb etadi.

Mini-futbol maşğulotlarida qöllaş uçun tavsiya etiladigan maşqlar

№	Maşq nomi	Bajariliş mazmuni	Rivojlantiriladigan qobiliyat
1	«Konuslar orasidan»	Töpni konuslar orasidan navbatma-navbat olib ötiş	Harakat koordinatsiyasi, fazoviy möljal
2	«Rangni top»	Murabbiy körsatgan rangli belgi tomon harakatlaniş	Harakat reaksiyasi, diqqat
3	«Töxta va davom et»	Signal böyiça harakatni boşlaş va töxtatiş	Harakat reaksiyasi, muvozanat
4	«Nişonga tep»	Töpni belgilangan nişon yoki darvozaga yönaltiriş	Harakat aniqligi, köz-oyoq muvofiqligi
5	«Şerigingga uzat»	Juftlikda töpni bir-biriga uzatiş	Harakat koordinatsiyasi, masofani baholaş
6	«Yönalişni özgartir»	Töpni olib yuriş jarayonida signal asosida yönalişni almaştiriş	Fazoviy möljal, tezkor moslaşiş
7	«Muvozanatni saqla»	Belgilangan çiziq böylab harakatlanib, töpni nişonga tepiş	Muvozanat, harakat aniqligi

Uşbu maşqlar namunaviy xarakterga ega bölib, ularni tanlaşda bolalarning yoşi, harakat tajribasi, jismoniy tayyorgarligi va maşğulot şaroitlari hisobga olinişi zarur.

Maşğulotlarni taşkil etişning metodik xususiyatlari. 5–7 yoşli bolalar bilan maşğulotlarni taşkil etişda maşqlarning davomiyligi va intensivligini

ularning individual imkoniyatlariga moslaştiriş lozim. Maşğulotning mazmuni bir xil harakatlarni uzluksiz takrorlaşga emas, balki harakat faoliyatining turli şakllarini almaştirib borişga asoslanişi kerak.

Maşğulotlarni şartli ravişda uç bosqiçda taşkil etiş mumkin:

Birinçi bosqiç – tayyorlov qismi. Bu qismda yengil yuriş, sekin yuguriş, umumrivojlantiruvçi maşqlar va töpbilan oddiy harakatlar bajariladi. Asosiy maqsad bolalarni maşğulotga tayyorlaş va harakat faolligini asta-sekin oşirişdan iborat.

Ikkinçi bosqiç – asosiy qism. Unda koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirişga qaratilgan maşqlar, töpni olib yuriş, uzatiş, töxtatiş, yönalişni özgartiriş va harakatli öyinlar qöllaniladi. Maşqlarning murakkabligi oddiydan murakkabga qarab oşiriladi. Biroq bolalarning harakat texnikasi hali yetarli darajada şakllanmagan bölsa, maşqlarni murakkablaştirişga şoşilmaslik lozim.

Uçinçi bosqiç – yakunlovçi qism. Bu bosqiçda sekin yuriş, nafasni me’yorlaştiruvçi maşqlar va yengil harakatli öyinlardan foydalaniş mumkin. Murabbiy bolalarning maşğulotdagi iştiroki va harakatlarni bajariş xususiyatlarini kuzatib, ularni rağbatlantiradi.

Maşğulotlarda musobaqalaşiş elementlaridan foydalaniş mumkin, ammo asosiy e’tibor natijaga emas, harakatni töğri bajariş, iştirok etiş va ijobiy emotsional muhitni ta’minlaşga qaratilişi kerak. Bolalarni bir-biri bilan keskin taqqoslaş, xatolari uçun tanqid qiliş yoki jismoniy imkoniyatlaridan ortiqça harakat talab etiş maqsadga muvofiq emas.

Koordinatsion qobiliyatlarni baholaş mezonlari. Mini-futbol maşğulotlari samaradorligini aniqlaşda bolalarning harakat faoliyatini bir neçta mezonlar asosida kuzatiş mumkin. Bunda test topşiriqlari bolalarning yoşiga mos, xavfsiz va tuşunarli bölişi lozim.

Baholaş yönalişi	Namunali topşiriq	Kuzatiladigan körsatkiç
Harakat koordinatsiyasi	Töpni konuslar orasidan olib ötiş	Harakatlarning muvofiqligi va aniqligi
Muvozanat	Bir oyoqda turiş yoki belgilangan çiziq böylab yuriş	Barqarorlikni saqlaş
Fazoviy möljal	Belgilangan nuqta yoki darvoza tomon harakatlaniş	Yönaliş va masofani töğri aniqlaş
Harakat reaksiyasi	Ovozli yoki rangli signalga javob beriş	Signalni anglaş va harakatni boşlaş
Töpbilan harakat	Töpni nişonga yönaltiriş	Harakat aniqligi va köz-oyoq muvofiqligi

Baholaşda faqat vaqt yoki bajarilgan harakatlar soniga tayaniş yetarli emas. Harakatning sifati, bolaning topşiriqni tuşunişi, muvozanatni saqlaşi va harakatni mustaqil bajara olişi ham e’tiborga olinişi kerak. Testlarni takroriy qöllaşda bir xil şaroit, masofa, jihoz va körsatmalarni saqlaş natijalarni taqqoslaş imkonini oşiradi.

Şuningdek, maşğulotlar jarayonida xavfsizlik talablariga qat’iy rioya etiş zarur. Maydon sirpanmaydigan va tösiqlardan xoli bölişi, bolalar yoşiga mos yengil töplardan foydalanilişi, konus va boşqa jihozlar xavf tuğdirmaydigan tarzda joylaştirilişi lozim. Maşğulot davomida çarçoq belgilari kuzatilganda dam oliş uçun şaroit yaratilişi kerak.

Umuman olganda, mini-futbol maşğulotlarini koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirişga yönaltirişda uçta asosiy metodik talab muhim

hisoblanadi: birinçidan, maşqlarni bolalarning yoş va individual xususiyatlariga moslaştiriş; ikkinçidan, töpbilan bajariladigan harakatlarni umumiy koordinatsion maşqlar bilan uyğunlaştiriş; uçinçidan, öyin faoliyati orqali bolalarning maşğulotga qiziqişi va faol iştirokini ta’minlaş.

Xulosa. 5–7 yoşli bolalarda koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantiriş jismoniy tarbiya jarayonining muhim yönalişlaridan biri hisoblanadi. Uşbu yoş davrida harakat tajribasini boyitiş, asosiy harakat könikmalarini şakllantiriş va harakatlarni muvofiqlaştiriş qobiliyatini rivojlantiriş keyingi jismoniy tayyorgarlik bosqiçlari uçun muhim zamin yaratadi.

Mini-futbol maşğulotlari harakat koordinatsiyasi, muvozanatni saqlaş, fazoviy möljal oliş va harakat reaksiyasini rivojlantiriş uçun keng pedagogik imkoniyatlarga ega. Töpni olib yuriş, uzatiş, töxtatiş, nişonga tepiş va yönalişni özgartiriş kabi harakatlar bolalarning turli harakat vazifalarini birgalikda bajarişini talab etadi.

Ilmiy manbalar tahlili jismoniy faollik dasturlari va maqsadli harakat maşqlari bolalarning asosiy harakat könikmalarini rivojlantirişda ijobiy ahamiyatga ega ekanini körsatadi. Şu bilan birga, maşğulotlarning mazmuni va yuklamasini bolalarning yoş, individual va psixomotor xususiyatlariga moslaştiriş zarur.

Tahlillar asosida quyidagi metodik xulosalar şakllantirildi:

1. Mini-futbol maşğulotlarida koordinatsion qobiliyatlarni rivojlantirişga qaratilgan maxsus maşqlar tizimli va bosqiçma-bosqiç qöllanilişi lozim.
2. Töpbilan bajariladigan maşqlar harakatli öyinlar, muvozanat va fazoviy möljal olişga qaratilgan topşiriqlar bilan uyğunlaştirilişi maqsadga muvofiq.
3. Maşqlarning murakkabligi, davomiyligi va bajariş sur’ati bolalarning individual imkoniyatlariga mos bölişi kerak.

4. Koordinatsion qobiliyatlarni baholaşda harakatning tezligi bilan bir qatorda uning aniqligi, muvofiqligi va barqarorligi ham hisobga olinişi zarur.
5. Maşğulotlarni öyin şaklida taşkil etiş, ijobiy emotsional muhit yaratiş va bolalarni rağbatlantiriş ularning faol iştirokini ta’minlaşga xizmat qiladi.

Şunday qilib, mini-futbol maşğulotlarini maqsadli va ilmiy-metodik asosda taşkil etiş 5–7 yoşli bolalarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantiriş uçun samarali pedagogik vosita bölib xizmat qilişi mumkin. Taklif etilgan metodik yondaşuvlarning amaliy samaradorligini aniqlaş esa keyingi bosqiçda pedagogik tajriba-sinov işlari orqali tekşirilişi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yusupov N.M., Artikov A.A., Açilov A.M., Şaymardanov D.B. Tanlangan sport turi böyiça mutaxassislikka kiriş (Mini-futbol). Darslik. – Toşkent, 2023. – 261 b.

2. Şaymardanov D.B. Mini-futbol sport turida boşlanğiç tayyorlov guruhlariga texnik usullarni örgatiş. // Science and Researç. – 2025. – T. 2, № 1. – B. 974–978.
inlibrary.uz

3. Şaymardanov D.B. Mini-futbol öyini taktikasi. // Byulleten pedagogov novogo Uzbekistana. – 2025. – T. 3, № 1. – B. 41–45.

4. Muxsinov Ş.U. Yoş mini-futbolçilar tomonidan bajariladigan texnik-taktik örganiş muammolari. // Science and Researç. – 2023. – B. 226–228.

5. Erdanov O.L. Mini-futbol böyiça yuqori malakali sportçi qizlarning tayyorgarligini boşqariş. Pedagogika fanlari böyiça ilmiy daraja oliş uçun dissertatsiya avtoreferati. – Çirçiq, 2019. – 76 b.

6. Yariev J.B. Mini-futbolçilarning maşğulot yuklamalarini optimallaştirişga qaratilgan metodik dastur va uning mazmuniy-taşkiliy asoslari. // Sportda ilmiy tadqiqotlar. – 2026. – B. 425–432.

7. Vapaev K.R. Mini-futbol (futzal) öyin qoidalari. Öquv-uslubiy qöllanma.

8. Şaymardanov D.B. Mini-futbol öyinida texnika va taktik tayyorgarlikning özaro boğliqligi. Öquv qöllanma. – Toşkent, 2024.